

Jens Staubrand: Om Johannes Forføreren og hans dagbog

*‘Under æstetikens himmel er
alt let, smukt, flygtigt’*

JOHANNES FORFØREREN

Fremdeles er i disse dage, ligesom et lyn fra en klar himmel, et monstrum af en bog pludselig slået ned i vor læseverden, skrev forfatteren og kritikeren Johan Ludvig Heiberg (1791-1860) da *Enten-Eller*, som *Forførerens Dagbog* er en del af, udkom i februar 1843.

Det er nærmest med hensyn til volumen, at bogen må kaldes et monstrum, fortsætter Johan Ludvig Heiberg sin karakteristik af det omfangsrige tobindsværk.

Samlet fylder *Enten-Eller* otte hundrede og tredive sider. Skrevet (efter bruddet med Regine Olsen) af den da ni og tyve årige Kierkegaard på elleve måneder, dels i København og dels i Berlin hvor han ved årsskiftet 1841/42 opholdt sig i cirka fire og en halv måned.

Kierkegaard havde ikke, udover nogle notater og et par af de korte tekster, aforismer eller diapsalmata, der indleder *Enten-Eller*, gjort noget større forarbejde til denne litterære kraftpræstation, hvis andet bind i øvrigt blev skrevet først.

Søren Kierkegaard (1813-1855) havde, som det fremgår af en stor del af de tre og fyre værker han nåede af skrive, en trang til litterær maskering, hvilket fik forfatteren og kritikeren Peter Ludvig Møller (1814-1865) til at kalde ham for filosoffen med de mange dæknavne, de mange pseudonymer.

En del af disse møder vi i *Enten-Eller*.

Udgiveren og redaktøren af *Enten-Eller* kalder Kierkegaard for Victor Eremita. I sit forord skriver Victor Eremita hvordan han, i et skjult rum i et chatol han har købt hos en marskandiser, har fundet to stakke papirer, som han redigerede således at de udgør henholdsvis bind et og to af *Enten-Eller*. Forfatteren til bind to af *Enten-Eller* kalder Kierkegaard for Assessor Vilhelm, eller B, mens første bind har to pseudonyme forfattere, nemlig A og Johannes, hvor A er redaktør af og Johannes forfatter til *Forførerens Dagbog*.

I forordet til *Enten-Eller* fortæller Victor Eremita hvordan han mellem A's papirer i chatollet fandt *Forførerens Dagbog*, fuldt færdigredigeret og med forord af A.

I sit forord til *Forførerens Dagbog* fortæller A hvordan han under et besøg hos (vennen) Johannes fik ideen til værket. Hos Johannes fik A øje på et hæfte med titlen 'Fortløbende optegnelser nr. 4'. Det lå i en åben skuffe. A blev nysgerrig, bladrede i hæftet, og opdagede, at det var en dagbogsberetning om en forførelse af en fælles bekendt, den unge pige Cordelia.

Johan Ludvig Heiberg (1791-1860), der voldsomt kritiserede Kierkegaards Forførerens Dagbog. Hans hustru, skuespillerinden Johanne Luise Heiberg, har Kierkegaard skrevet om i essayet Krisen og en Krise i en Skuespillerindes Liv (1848).

I hast skriver A dagbogen af. Han kontakter Cordelia. Hun giver ham Johannes' breve til hende, samt nogle breve hun efter forførelsen havde skrevet til Johannes, men havde fået uåbnet retur.

Cordelia modtog omkring tredive breve fra Johannes, og dem fletter A ind i redigeringen af Johannes' dagbog. Og i hans forord til værket gengiver han Cordelias tre ubesvarede breve til Johannes.

Johannes er i *Forførerens Dagbog* skildret som en enlig cigar- og piberygende, afslappet klædt mand. Han er i midten af trediverne, intellektuel, han har udover antikkens myter og *Bibelen* læst erotiske skrifter som Ovids *Elskovskunsten* og Platons *Faidros*.

København på Kierkegaards tid. Det er primært på gader og stræder i København, at *Forførerens Dagbog* udspiller sig.